

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. De cessatione privilegiorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

alterum per modum rescripti alicui particulari personæ, aut Religioni concessum. Si sermo sit de primo, certum est illud non operari suum effectum ante promulgationem, quia cum tradatur per modum legis, obligando omnes, & lex ante promulgationem vim operandi non habeat, suum effectum ante promulgationem non operabitur: imò facta promulgatione, adhuc requiritur notitia ipsius promulgatæ legis, ut pœna incurratur, ut patet de prædicto privilegio in favorem Clericorum concessio; nullus enim pœnam excommunicationis lata sententiæ contra percipientes Clericos incurrit, nisi hujus legis seu privilegii Clericis concessi notitiam habeat. Si verò quæstio sit de privilegio secundi generis, adhuc distinguendum est, nam illud continet dispensationem ab aliqua lege, ut privilegium de non jejunando tempore præcepto, aut de contrahendo matrimonio cum aliqua in gradu prohibito; vel nullam continet à lege dispensationem, ut esset privilegium acquirendi decimas, vel non solvendi tributum. Primi generis privilegium, suum effectum in privilegiario non operatur ante notitiam concessi privilegij: v.g. dispensatio contrahendi matrimonium cum consanguinea, debet partibus innotescere, ut validè contrahant, nec sufficit dispensationem in curia Romana authenticè expeditam & subscriptam seu bullatam esse, si adhuc partes id ignorent. Ratio est, quia nunquam præsumitur Pontifex privilegium concedere pro tempore quo ipsius usus non est licitus, nunquam enim præsumitur uti sua potestate in destructionem: Sed usus dispensationis contrahendi matrimonium cum consanguinea, non est licitus ante notitiam illius, reverà enim peccaret, & malè ac imprudenter ageret, qui ante dispensationis notitiam matrimonium cum consanguinea contraheret. Ergo ante talem notitiam non præsupponitur Pontifex talem dispensationem concedere. Unde si Paulus v. g. in sacris constitutus, matrimonium contrahat cum Laura, ante dispensationis notitiam, matrimonium erit nullum. Privilegium verò secundi generis jus tribuit, effectumque operatur, ab ipsa die acceptationis per procuratorem, ante ullam notitiam à privilegiario habitam, quia cum procurator faciat unum cum ipso privilegiario, ut morale instrumentum cum principali agente, quidquid agit procurator nomine privilegiarij, privilegiarius ipse agere censetur.

ARTICVLVS II.

De cessatione privilegiorum.

Varie circa privilegiorum cessationem proponi solent difficultates, quas ad majorem claritatem, sequentibus quæstis proponemus ac resolvemus.

10. Quæres ergo primò, an cessante causâ privilegij, ipsum privilegium cesset?

Respondeo affirmativè, contra Suarez lib. 8. de legibus cap. 36. Cum enim privilegium concedatur à Principe, propter usum, non minus honestam causam requirit privilegij usus, quam privilegij concessio: Ergo etiam si honestam causam habuerit privilegij concessio, si tamen ea cessat in usu privilegij, ipsum quoque privilegium cessare censetur.

11. Confirmatur ex lege *Vriannus ff. de fidejussori. Tom. III.*

A bus, in qua sic dicitur: *Quod pervenit ad statum in quo incipere non posset, in eo remanere non potest.* ubi glossa: *Quod impedit ad faciendum, destruit quoque jam factum.* Quibus verbis tam lex citata, quam Glossa eandem requirunt in usu acin concessione privilegij causam, idemque subinde docent impedire privilegij usum, quod privilegij concessionem impedivisset. Sed causæ honestæ defectus, concessionem privilegij impedivisset: Ergo & ejus cessatio, privilegij usum & conservacionem impedit.

Confirmatur ampliùs ex cap. *Tua*, de Clericis non reside. tibus, ex quo habetur quod cessat privilegium indultum Canonis, ut absentes recipiant fructus præbendarum suarum in gratiam studiorum: cessat, inquam, cum studiis incumbere desinant: Ergo cessante causâ privilegij, ipsum quoque privilegium cessat.

Limitatur tamen primò hæc sententia, nisi privilegiatus perfectum consummatumque jus acquisierit in rem privilegio vel dispensatione concessam, ut si habenti unum beneficium, concessum sit aliud ad sufficientem beneficiarii sustentationem; nam et si postea solius primi beneficii proventu sustentetur, non amittit secundum, quod intuitu sufficientis sustentationis collatum fuit, eò quòd in illud perfectum consummatumque jus acquisierit.

Limitatur secundo, nisi privilegium vel dispensatio concedatur ob aliquod morale periculum evitandum, ut si cum sexmina castitatis voto affecta, ob morale periculum incontinentiæ, dispensetur, ut nubere possit, si postea periculum incontinentiæ cesset, vel ob senilem ætatem, vel ob diurnam & gravem infirmitatem, vel alias ob causas, dispensationis privilegium non cessat, sed cessante etiam periculo, propter quod cum ea dispensatum fuit, licitè nubere potest.

Limitatur tertio, nisi privilegium vel dispensatio sit de re quam princeps etiam sine gravi causa honestè concedere potest, cujusmodi est privilegium de anticipando officio divino, quod quæcunque levis causa honestare potest. Quare illud concessum ob nimias occupationes in studiis, vel in alio munere obeundo, non cessat, cessante causâ, quia censetur Pontifex illud absolute concedere, cum ex quacunque levi causa illud honestè concedere possit. Econtra verò privilegium alicui concessum non recitandi horas, ob gravem causam, v.g. ob exercendum munus gravioris momenti, cessat, quando tale munus ampliùs non exercetur, quia tale privilegium, vel dispensatio, non est de re quam Pontifex etiam sine gravi causa, honestè concedere possit.

Quæres secundo, an cesset privilegium morte concedentis?

Respondeo privilegium continens gratiam factam, non expirare morte concedentis, quia tale privilegium est veluti quædam species donationis; donatio autem non extinguitur morte donantis: privilegium verò continens gratiam faciendam, morte donantis extingui, quia tale privilegium non se habet ut donatio, sed potius ut mandatum. Tunc enim gratia quæ continetur privilegio, dicitur facta, cum immediatè alicui conceditur, ut cum v.g. Summus Pontifex immediatè concedit Petro facultatem eligendi confessarium. Dicitur autem faciendam, cum non immediatè conceditur ei in ejus favorem privilegium conceditur, sed mandatur alteri, ut talem gratiam ei conferat, ut cum Summus Pontifex Episcopo

B B b

mandat, ut alicui beneficium conferat, vel cum eo super aliquam irregularitatem dispense.

17.

Hinc sequitur, quod quando Pontifex potestatem faciendi concedit delegato, in gratiam ipsius delegati, non expirat morte concedentis, quia tunc gratia est ipsa potestas faciendi gratiam, quæ hoc ipso intelligitur facta, quo est collata delegato: at verò quando talis potestas conceditur intuitu tertii, expirante concedente, expirat collata potestas, si in vita concedentis non habuit effectum. Unde in cap. *Si cui nulla*, de præbend. in 6. sic dicitur: *Si cui, nullâ personarum factâ expressione, sit gratis concessa facultas, ut auctoritate Apostolicâ possit aliquibus personis idoneis in certa Ecclesia providere &c. huiusmodi concessio non expirat, etiam re integrâ, per obitum concedentis: secus si super provisione certa persona faciendâ, sit data potestas eidem, non ob suam, sed ejus cui provideri mandatur, gratiam vel favorem; illa quidem expirat omnino, si concedens, re integrâ, moriatur.* Hanc tamen posteriorem regulam limitant aliqui, nisi facultas quæ in gratiam tertii conceditur, sit de re spirituali spectante ad bonum animæ; nam tunc non videtur mens concedentis esse, ut ea expiret per obitum ipsius, ut si Pontifex committat Petro potestatem absolvendi Petrum à casu reservato, talis potestas non videtur morte Pontificis expirare, cum sit de re spirituali concernente animi bonum; hoc enim postulare videtur spiritualis animarum salus, ne propter executionis moram detrimentum patiantur. Unde citatum caput *Si cui nulla*, intelligendum est de facultate in ordine ad res temporales.

18.

Quæres tertio, an privilegium expiret, eo cui conceditur expirante?

Respondeo privilegium personale extingui cum persona, quia personam sequitur, ut dicitur regulâ 7. de regulis juris in 6. non autem privilegium reale, quia non est annexum personæ, sed muneri, dignitati, aut conditioni distinctæ à personæ.

19.

Quæres quarto, an privilegium in favorem privilegiati concessum, per ipsius renuntiationem cesset & amittatur?

Respondeo illud cessare, quando talis renuntiatio acceptatur ab eo qui privilegium concessit, nam tunc dissolvitur contractus qui inter privilegium concedentem & acceptantem intercessit; secus verò si talis renuntiatio ab eo qui privilegium concessit acceptata non fuerit; cum enim privilegium à voluntate concedentis pendeat, non desinit, sed moraliter ab illo conservari censetur, donec renuntiationem à privilegiario factam acceptaverit. Loquimur autem hinc de privilegio quod in potestate faciendi vel non faciendi aliquid contra jus commune consistit, non autem de privilegio seu dispensatione, quæ in ablatione alicujus canonici impedimenti versatur, uti est dispensatio ab aliqua censura, vel impedimento matrimonii, tale enim privilegium non cessat per renuntiationem ipsius privilegiarii, cum id quod factum est, non factum esse nequeat, neque id quod ablatum est redire, præsertim per privatam hominis voluntatem.

20.

Quæres quinto, an privilegium per non usum seu desuetudinem amittatur?

Respondeo privilegia odiosa, quæ scilicet redundant in gravamen & quasi servitutem aliorum, amitti præscriptione longi temporis, per non usum privilegii; ut de nundinis dicitur expressè L. 1. ff. *De nundinis*, ubi statuitur ut pri-

villegium nundinarum, per non usum, decennio amittatur. Ratio est, quia præscriptio æquè locum habet contra ejusmodi onera & servitutes, ac contra quasvis alias. Si verò privilegia sint merè favorabilia, & non cedant in præjudicium aliorum, non amittuntur per præscriptionem; quia neque ipse privilegiarius contra seipsum præscribere potest; nec alii contra ipsum, quia ipsorum nihil interest.

Quæres sexto, an privilegia amittantur per delictum ipsius privilegiarii?

Respondeo quod delictum duplex esse potest, unum non pertinens ad usum privilegii, & tale delictum non tollit privilegium, nisi in casibus jure expressis; quo pacto Clericus mercaturam exercens, perdit privilegium clericale fori: cap. ultimo, de *vita & honestate Clericorum*. Alterum pertinens ad usum privilegii, id est abusus privilegii, vel per excessum facultatis concessæ, vel sumendo inde occasionem licentius vivendi, liberiusque peccandi, præcipue cum scandalo & detrimento boni communis; & per huiusmodi delictum, seu abusum, tolli potest privilegium, nam privilegium meretur amittere, qui *permissâ sibi abutitur potestate*, ut dicitur cap. *Vbi* dist. 74. cap. *Privilegium* 11. quæst. 3. cap. *Licet* de regularibus, & cap. *Vi privilegia*, de privilegiis. Qui tamen canones non privant ipso facto, sed post sententiam judicis. Si tamen abusus privilegii, finem illius tollat, ipso facto privilegium amittitur, quia finis habet se ut fundamentum privilegii, unde ipso ruente, privilegium ruat necesse est: v. g. privilegium beneficiato ad residentiam obligato, lucrandi fructus præbendæ suæ, absque residentia, ob studium litterarum, si non studet, amittitur ipso facto, quia tunc abusus privilegii, destruit finem illius.

Quæres septimo, an privilegium semel concessum revocari possit, subindeque per revocationem cessare?

Respondeo privilegium à Principe subditis concessum, vel esse omnino gratuitum, vel onerosum, ut est privilegium remunerativum præteriti aut futuri laboris, aut fundatum in aliquo contractu iustitiæ inter Principem & subditum. Si privilegium sit merè gratuitum, & consistens in mera potestate aliquid agendi vel non agendi contra commune jus, semper est ad Principis nutum, etiam sine causa, validè revocabile; quia Princeps, qui abstulit præceptum commune, per concessionem privilegii, potest iterum illud imponere; & talis privilegii concessio, non est acquisitio alicujus domini, sed dispensatio quædam in jure communi, quæ semper pendet à Principis voluntate. Dixi, *validè revocabile*, quia ut talis revocatio honestè & decenter fiat à Principe, aliquam causam requirit; decet enim concessum à Principe beneficium esse mansurum, ut habetur regulâ 16. de regulis juris in sexto. Si verò privilegium non sit purè gratuitum, sed onerosum, ut privilegium remunerativum, & conventionale, est per se irrevocabile; quia jure naturali tenetur Princeps servare pacta, etiam cum subditis. Per accidens tamen, sicut potest privare subditos aliis bonis, quando necessitas boni communis id postulat; ita etiam potest eos privare concessis antea privilegiis. Potest enim per jus altum, de illis iuribus, æquè ac de aliis bonis inferiorum disponere, quantum exigit necessitas boni communis. Debet tamen aliter compensare hanc privationem, si potest.

21.

22.

23. Quæres octavo, quot modis privilegium revocari possit?

Respondet illud duobus modis revocari posse, nimirum per expressam, & tacitam revocationem. Expressa revocatio est, quæ fit per verba sufficienter indicantia revocationem privilegiorum, vel in specie, ut cum v. g. dicitur, *non obstante tali privilegio*, vel in genere, ut cum dicitur, *non obstantibus quibuscunque privilegiis*. Per tacitam verò revocationem, ea intelligitur, quæ fit per superioris actum, qui subsistere non potest absque derogatione privilegii, ut cum v. g. jubet superior tributum exigi ab eo quem à tributo exemerat, aut cum concedit novum privilegium cum altero incompatible.

24. Consent autem plures Theologi & Canonistæ, privilegia corpori juris inserta non revocari, nisi ille qui habet revocandi potestatem, faciat expressam illorum mentionem; ita ut non sufficiant clausulæ generales, quæ tantum vim habent in privilegia non inserta corpori juris.

25. Advertendum est etiam, privilegii revocationem fieri posse dupliciter, nempe per legem, & privatim. Si fiat primo modo, requiritur revocationis publicatio; quia par est ratio obligationis legis & revocationis privilegii: Ergo sicut lex non obligat ante promulgationem, sic nec revocatio privilegii suum sortitur effectum ante publicationem. Si verò privilegii revocatio fiat secundo modo, non est opus prædictâ publicatione, sed sufficit ut ipsi privilegiario ipsa revocatio innotescat. Sic facultas Sacerdoti concessa ad absolvendum à casibus reservatis, cessat statim atque ejus revocatio illi intimatur & innotescit.

DISPUTATIO IX.

De legum interpretatione.

DE legibus humanis tam in communi quam in particulari, præcedentibus disputationibus fuscè disserimus, nunc breviter agendum est de illarum interpretatione, seu variis modis eas interpretandi, & præcipue de epixia, & necessitate interpretandi legem per illam. Unde sit

ARTICVLVS VNICVS.

De variis modis interpretandi leges humanas, & præcipue de epixia.

8. **D**ico primò, triplicem esse legis humanæ interpretationem, nimirum authenticam; usualem, & doctrinalem. Ita colligitur ex Glossa in legem *si de interpretatione*, ff. de legibus.

Probatur breviter, quia legum humanarum interpretatio, vel fit autoritate ipsiusmet qui condidit legem, sicque dicitur authentica, & vim legis habet, ut colligitur ex lege ultima Cod. de legibus. Vel fit usu quodam & consuetudine, juxta id quod dicitur cap. *Cum dilectus*, de consuetudine: ubi consuetudo dicitur *optima legum interpretatio*, sicque dicitur interpretatio usualis. Vel denique fit per doctrinam interpretum, sicque dicitur interpretatio doctrinalis, quæ licet vim legis

A propriè non habeat, suum tamen autoritatis gradum habere non desinit.

Dico secundò, legis humanæ interpretatio per epixiam, in aliquibus casibus necessaria est.

Probatur: Epixia ab Aristotele 5. Ethic. cap. 10. definitur *Emendatio legis ea ex parte quæ deficit propter universale*: id est æqua & rationalis interpretatio, quod lex non obliget in aliquo particulari casu, licet verbis universalibus à Legislatore data sit. Exempli gratiâ, lex generalis est, depositum esse reddendum; æqua tamen & rationalis interpretatio est, non debere reddi in eo casu, quo noceret repetenti, aut alteri innoxio; ut si furiosus ensẽm suum repetat ad seipsum occidendum, vel alium, sine justa causa. Lex generalis est, ne aperiantur noctu portæ civitatis; sed non obligat in eo casu, quo noctu advenirent copie auxiliares, urbis defensionem necessariæ, essetque periculum ne si mox in urbem non admitterentur, interficerentur ab hostibus urbem obsidentibus: Ergo legis humanæ interpretatio per epixiam, in aliquibus casibus necessaria est, alioquin fieret contra rectam rationem, ut constat in exemplis adductis.

B Dico tertio, non solum epixia habet locum interpretandi legem, quando est evidens esse licitum verba legis observare, sed etiam quando est evidens, nimis durum esse observare illam.

C Probatur: Lex humana debet esse possibilis secundum naturam & consuetudinem patriæ, id est facilis observationis, ut supra ex Isidoro & Divo Thoma visum est: Ergo si in aliquo casu invenitur nimis dura, habet locum epixia, quæ est emendatio legis propter defectum. Unde David 1. Regum 21. judicavit legem prohibentem aliis quam Sacerdotibus edere panes propositionis, non obligare in ea necessitate (quam vis non extrema) in qua erat ipse cum suis constitutus. Similiter Apostoli Matth. 12. interpretati sunt legem sabbati non obligare ad non vellendas spicas, in simili necessitate edendi. Quod sapienter factum esse dubitari non potest, cum utrorumque factum Christus loco citato laudaverit.

Dico quartò, stante judicio dubio, non habet locum epixia, sed conveniri debet superior, vel non est agendum præter verba legis. Ita Divus Thomas hic quæst. 96. art. 6. ad 2. ubi sic ait: *Ille qui sequitur intensionem legislatoris, non interpretatur legem simpliciter, sed in casu in quo manifestum est per evidentiam nocuenti legislatorum aliud intendisse. Si enim dubium sit, debet vel secundum verba legis agere, vel superiorem consulere.*

Ratio etiam id suadet, in dubiis enim melior est conditio possidentis: Sed in casu posito, lex possidet: Ergo secundum verba ejus est agendum, si superior consuli non potest.

E Confirmatur ex percelebri illo sacrorum Canonum axioma: *In dubiis turior pars est eligenda*, quod desumitur ex cap. *Ad audientiam*, de homicidio, & ex cap. *Significasti* 2. eodem titulo, & ex cap. *Juvenis*, de sponsalibus, ubi sic dicitur: *In his quæ dubia sunt, quod certius existimamus tenere debemus.* Unde S. Thomas quodlib. 8. art. 13. *Si quis in quandam dubitationem inducitur contrarietate opinionum, & manente dubitatione, plures præbendas habet, periculo se committit, & sic proculdubio peccat.* Sed stante judicio dubio de mente legislatoris, tutius est secundum verba legis agere: Ergo in dubiis non habet locum epixia, sed si superior consuli non potest